

TESI DOCTORAL

Programa de Doctorat: Bioquímica i Biologia Molecular. Bienni: 1996-1998

ESTUDI DELS MECANISMES IMPLICATS EN LA REGULACIÓ HORMONAL I CÈL.LULA ESPECÍFICA DEL GEN DE LA KIDNEY ANDROGEN-REGULATED PROTEIN (KAP), EN EL RONYÓ DE RATOLÍ.

Memòria presentada per Montse Soler i Codina per optar al grau de Doctora
en Bioquímica i Biologia Molecular

Tesi doctoral realitzada al Centre d'Investigacions en Bioquímica i Biologia
Molecular dels Hospitals Vall d'Hebron, sota la direcció de la Dra. Anna Meseguer Navarro

Tesi adscrita al departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de
Ciències, Universitat Autònoma de Barcelona

Tutor: Dr. Simó Schwartz Riera

La interessada:

La directora de Tesi:

Montse Soler i Codina

Dra. Anna Meseguer Navarro

ÍNDEX

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	1
I. Control transcripcional de l'expressió gènica en eucariotes. Aspectes generals	2
II. Les hormones en el control de l'expressió gènica	10
II.a.Hormones esteroïdals, tiroïdals, vitamina D i àcid retinoic	10
II.a.1. Receptors	13
A) Estructura	14
B) Mecanismes d'acció hormonal	16
a) Unió a DNA	16
b) Proteïnes reguladores	17
c) Fosforilació	22
d) Efectes no genòmics de les hormones esteroïdals i tiroïdals	25
II.b. La cromatina en la regulació hormonal	27

II.c. Regulació androgènica i tiroïdal	30
II.c.1. CCAAT/Enhancer-Binding Proteins (C/EBPs)	35
II.d. GH i IGF-I	38
II.d.1. Mecanismes d'acció de GH i d'IGF-I	40
III. El ronyó de ratolí	42
III.a. El ronyó com a model de l'acció androgènica	42
III.b. Descripció anatòmica	42
III.c. Túbul contornejat proximal	45
IV. El model cel·lular: Línies cel·lulars de túbul proximal renal murí	48
V. La Kidney Androgen-regulated Protein (KAP) com a model d'estudi del control multihormonal de l'expressió gènica en el ronyó	50
V.a. Control multihormonal de l'expressió del mRNA de KAP	51

V.b. Seqüència genòmica de KAP	56
V.c. Seqüència nucleotídica del cDNA de KAP	59
V.d. Anàlisi computacional i funcional de la proteïna KAP	60
OBJECTIUS	62
MATERIAL I MÈTODES	65
I. Animals i tractaments	66
I.a. Castració	66
I.b. Tractament amb KClO_4 1%	66
I.c. Tractament amb 3,5,3'-triiodotironina (T_3)	67
I.d. Tractament amb hormona de creixement (GH)	67
I.e. Sacrifici dels animals	67
I.f. Disseny experimental	68
I.f.a. Anàlisi de la necessitat de T_3 postnatal	68
I.f.a.1. Per administració exògena de T_3	68
I.f.a.2. Per substitució del KClO_4 1% per aigua	69
II. Hibridació <i>in situ</i>	70

II.a. Preparació de seccions de teixit i tractament dels portaobjectes	70
II.b. Preparació de material lliure de ribonucleases	71
II.c. Síntesi de sondes de RNA	72
II.c.1. Preparació del motlle de la transcripció <i>in vitro</i>	72
II.c.2. Reacció de transcripció <i>in vitro</i>	73
II.c.3. Protocol d'Hibridació <i>in situ</i>	76
II.c.4. Autorradiografia	77
III. Cultiu cel.lular	79
III.a. Línies cel.lulars	79
III.b. Medis de cultiu	79
III.c. Deplecció d'hormones esteroïdals i tiroïdals del sèrum boví fetal	80
III.d. Hormones	81
III.e. Tripsinització	82
III.f. Contatge de cèl.lules	83
III.g. Congelació	83
III.h. Descongelació	84
III.i. Clonació per dilució al límit	85
IV. Soques bacterianes	86
V. Vectors	86

VI. Clonatge de DNA	90
VI.a. Preparació del vector i de l'insert	90
VI.b. Clonatge de productes de PCR	91
VI.c. Reacció de lligació	92
VI.d. Electro-transformació amb elevada eficiència d'E. coli	93
VI.d.1. Preparació de bacteries competents	94
VI.d.2. Electroporació	95
VII. Purificació i extracció d'àcids nucleics	96
VII.a. Extracció de RNA total de teixit i de cèl.lules	96
VII.b. Purificació de DNA plasmídic a petita escala (Miniprep)	98
VII.c. Purificació de DNA plasmídic a gran escala (Maxiprep)	98
VII.d. Digestió del DNA	98
VII.e. Electroforesi de DNA de gels d'agarosa	99
VII.e.1. Electroforesi analítica	99
VII.e.2. Electroforesi preparativa	99
VII.f. Obtenció de DNA a partir de gels d'agarosa	99
VII.g. Purificació de productes de RT-PCR o PCR	100
VIII. RT-PCR semiquantitativa	100
VIII.a. Plàsmids	101
VIII.b. Oligonucleòtids	102

VIII.c. Condicions d'amplificació	103
VIII.c.1. Transcripció reversa (RT)	103
VIII.c.2. PCR	104
VIII.d. RT-PCR semiquantitativa en un sol pas	104
VIII.e. RT-PCR semiquantitativa en dos passos	105
 IX. Seqüenciació automàtica	 107
 X. Extracció de proteïna	 109
X.a. Separació de la fracció nuclear a partir de:	109
X.a.1.Extracció de proteïna a partir de teixit	109
X.a.2.Extracció de proteïna a partir de cèl.lules	111
X.b. Mètode de Bradford	111
 XI. Western blot	 112
XI.a. Electroforesi i transferència de proteïnes	113
XI.b. Immunodetecció de la proteïna	114
 XII. Assaig de retardament en gel (EMSA)	 116
 XIII. Mutagènesi dirigida	 117
XIII.a. Protocol	117
XIII.b. Oligonucleòtids	120
 XIV. Transfecció transitòria	 122

XIV.a. Plàsmids	122
XIV.b. Protocol de transfecció transitòria	124
XIV.c. Assaig CAT	126
XIV.c.1. Preparació d'extractes cel·lulars	126
XIV.c.2. Reacció β -galactosidasa	127
1- Colorimetria	127
2- Fluorimetria	128
XIV.c.3. Reacció CAT	128
XIV.d. Assaig Luciferasa	130
XIV.d.1. Preparació d'extractes cel·lulars	130
XIV.d.2. Reacció dual luciferasa	130
 RESULTATS	 131
 I. Determinació del període del desenvolupament murí en el que la T_3 permet la resposta cortical dependent d'andrògens del gen del KAP	 132
I.a. Efecte de T_3 i GH en la resposta cortical del gen del KAP en ratolins C57BL/6 amb hipotiroïdisme postnatal	 132
I.b. Diferències en l'expressió cortical mitjançada per T_3 en mascles i femelles C57BL/6	 139

II. Estudi de la relació entre l'hormona tiroïdal, les C/EBPs i l'expressió del gen del KAP en el ronyó murí durant el desenvolupament postnatal	140
II.a. Expressió endògena de KAP, C/EBP α i C/EBP β en ratolins mascles C57BL/6 control, hipotiroïdals i castrats, a nivell transcripcional i de proteïna (C/EBP α i C/EBP β)	141
II.b. Efecte de la T ₃ sobre p42C/EBP α i p35C/EBP β i la capacitat de transactivació del gen del KAP	143
III. Determinació de la capacitat de resposta a andrògens de les línies cel.lulars renals PKSV-PCT i PKSV-PR, utilitzant com a model el gen del KAP	145
III.a. Clonació de PKSV-PCT i PKSV-PR	146
III.b. Transactivació dependent d'andrògens del promotor del gen del KAP en PCT3 i PR10	147
III.c. Especificitat cel.lular del promotor del gen del KAP	149
III.d. Assaig de retardament en gel del putatiu element de resposta a andrògens (ARE)	151

III.e. Assaig funcional de l'element de resposta a andrògens (ARE)	153
IV. Correlació de la regulació multihormonal del gen del KAP observada en el ronyó de ratolí amb el comportament del promotor de KAP en les línies cel·lulars renals PKSV-PCT i PKSV-PR	155
IV.a. La T_3 i el promotor del gen del KAP en PCT3	155
IV.b. Expressió endògena del gen del KAP en PCT3 i PR10	157
IV.c. L'IGF-I i el vanadat sòdic modifiquen la capacitat de transactivació dependent d'andrògens del promotor del gen del KAP en PCT3 i PR10	159
IV.d. Assaig funcional de la capacitat transactivadora de C/EBP α i C/EBP β sobre el promotor de KAP	163
IV.e. Expressió endògena de C/EBP α i C/EBP β en PCT3 i PR10	165
IV.f. Identificació de dos putatius elements de resposta a proteïnes de la família de C/EBPs	169

IV.g. Andrògens i C/EBPs en la transactivació del promotor del gen del KAP	172
IV.h. Expressió endògena d'AP-2 en PCT3, PR10 i ronyó murí	175
IV.i. Assaig funcional d'AP-2 α amb el promotor de KAP	176
V. Model proposat	178
DISCUSSIÓ	181
CONCLUSIONS	209
BIBLIOGRAFIA	214
ABREVIATURES	247
AGRAÏMENTS	252